

(۷)

گفتوگویی کی ژیرانه

به پیزان

یه کیکی دیکه له و مهسه له کانی که گفتوگویی له سهر ده کری بریتیه له و مادده یه که خوی په روه ردگار ئافره تی لی دروست کردوه، که له په راسوی چه پی پیاو دروست کراوه، واته: دایکه حهوا له په راسوی چه پی ئادهم دروست کراوه، به لگهش بو ئه مه ئه و فهرمووده یه پیغه مبهری خویه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ که فهرموویه تی: {وَأَسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ فَإِنَّ الْمَرْأَةَ خُلِقَتْ مِنْ ضِلْعٍ وَإِنَّ أَعْوَجَ شَيْءٍ فِي الضِّلْعِ أَعْلَاهُ إِنْ دَهَبَتْ تُقِيمُهُ كَسْرَتُهُ وَإِنْ تَرَكْتَهُ لَمْ يَزَلْ أَعْوَجَ اسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ حَيْرًا} ^(۱) واته: داواتان لی ده کهم چاک بن به رامبه ر ئافره تانتان، ئافره تان له په راسو دروست کراون خوارترین شوینی په راسوش لای سه ره وه یه تی، ئه گهر به وی راسی بکه یته وه ده یسکی نی، ئه گهر وازی شی لی بی نی به رده وام به خوی ده می نیته وه، له گه ل ئافره تانتان باش بن و ئاموژگاری چاکتان ده کهم ده ربارهی ئافره تانتان. ئه گهر به وردی باسی فهرمووده که بکه یین ده یینین که سه ره تاو کو تایی فهرمووده یه ک رسته یه، ده فهرمووی: {وَأَسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ حَيْرًا} داواتان ده کهم و ئاموژگاری تان ده کهم له گه ل ئافره تانتان چاک بن، پیغه مبهری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ داوی کردوه له گه ل ئافره تان چاک مامه له بکری، به جوانی چاودیریان بکری، نه رمو نیان و چاوپوشیان لی بکری، ئنجا رسته که به (س) دهستی پی کردوه، (س) له زمانی عه ره بی بو داوا کردنه، فهرموویه تی: داواتان لی ده کهم له گه ل ئافره تانتان باش و چاک بن.

که واته: ئه مه به لگه یه له سه ره ئه وه ی فهرمووده که له به رزه وه ندی ئافره تدا یه، نه ک به پیچه وانه وه، دیاره ئه گهر ئافره ت به م شیوه یه نه بووایه نه یده توانی بالی سوژو به زه بی و خو شه ویستی به سه ر مال و مندال و پیاوه که یدا بکی شی، ئافره ت جیا له پیاو سروشتی وایه

^(۱) أخرجه البخاری (۱۲۱۲/۳، رقم ۳۱۵۳)، ومسلم (۱۰۹۱/۲، رقم ۱۶۶۸).

حهزی له کهشو ههواى ناو مائه کهى و لای منداله کانیه تی، ئەو رۆژهى له مائه وهیه، شیر دهدا به منداله کهى، نان و شیو ساز دهکات، دلّی زۆر خوۆش دهبی.

پیشه و بوخارى له سه حیه کهى خویدا ئەم فەرموودهى له ژبیر ئەو بابته دا هیناوه که دهلی: {المدارة مع النساء}، واته: هه لکردن له گه ل ئافرهت، له بابته تی چاودیری کردنى ئافرهتان و باش مامه له له گه ل کردنیان هاتوو.

ئایا که دهگوتری: ئەصلی ئافرهت له فلان شت درووستکراوه مانای ئەوهیه ئەو شته بی

نرخه؟ دهی خو مرۆف به گشتی له گل درووست بووه، خواى پهروهردگار ده فەرمووی: ﴿

إِنِّي خَلَقْتُ بَشَرًا مِّن صَلْصَلٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ﴿٢٨﴾ الحجر، (صلصال) واته: (التین

الیابس) واته: گلێکی وشک، ههروهها به مانای (التراب المرقق) دی، واته: گلێکی ناسک،

له ئایه تیکی دیکه دا ده فەرمووی: ﴿إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِّن طِينٍ لَّازِبٍ ﴿١١﴾ الصافات، واته:

گلێکی شیلدراوو باش، ئایا دهتوانین بلین له بهر ئەوهی له گل درووست کراوه، گلێش له ژبیر پێی هه موو مرۆقی کدایه، که واته: بی نرخ و بی به هایه؟ به دلنیا ییه وه نه خیر، به لکو به

پێچه وانه وه خواى پهروهردگار ده فەرمووی: ﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ ﴿٧٠﴾ الإسراء،

خواى گه و ره ریزی له نه وهی ئاده م گرتوو، ههروهها کاتی مرۆقی له گل درووست کرد

فهرمانی به فریشته کان کرد کړنوشی ریزی بو ببهن، له کاتی کدا فریشته کان له نوورو روناکی

درووست کراون، ده فەرمووی: ﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ ﴿٣٤﴾ البقرة، دواى

ئوهی مرۆقی درووست کرد فهرمانی به فریشته کان کرد سو جدهی ریزی بو ببهن.

خواى پهروهردگار ده فەرمووی: ﴿خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ ﴿٣٧﴾ الأنبياء، ئینسان له په له

کردن درووست کراوه، به رده وام هه لپه یی، که واته: ئەم سیفه ته له مرۆقدا یه، به لام

دهتوانی به خو ماندوو کردن و هه ول دان و په رده یه کی قورئانی ئەم سیفه ته له خویدا

به ده رنی، وای لی دی بیته مرۆقی کی ئارامگر.

له ئايه تيكي ديكه دا خوي پيرو درگار ده فرموي: ﴿ إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا ۚ إِذَا

مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ۚ وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ۗ ﴾ المعارج، ئاده ميزاد زور سووره له سهر به ده دست هيناني شته كان، له سهر به ده دست هيناني مالي دونيا، نه مهش واي ليكردوه خو پهرست بي، كاتي خير يكي پي ده گات نايه وي نه و خير به خه لكي ديكه بگات، كه واته: مرؤف به شيويه كي گشتي نه و سيفه تانه ي تيدايه، به لام كه ي نه و سيفه ته ي ناميني؟ كاتي كار له سهر خوي ده كات و خوي پيرو درده ده كات، ده ستكراوه ده بي، سه خي ده بي، خيرو چا كه ده كات، به هه مان شيوه نه و شته ي بو خوي پي خو شه بو خه لكيشي پي خو شه، نه گهر زور كار له سهر خوي بگات له وانه يه بگاته پله يه ك سيفه تي (پيش خستني) نه واني ديكه ش له خويده به رجه سته بگات، وهك ها وه لاني ده وري پيغه مبه ري خوا ﷺ هه ريه كه يان نه و هي ديكه ي پيش خوي ده خست له و شتانه دا كه خيرو چا كه و سوود و قازانجي تيدا بو وايه .

كه واته: لي ره ده گه ينه نه و نه نجامه ي وهك با سمان كرد مرؤف — به گشتي سيفه تي خراب و ناپه سندي تيدايه، نه مه نه و نه ناگه يه ني كه نه م مرؤفه بي ريزو بي نرخه، له بهر نه و هي خوي پيرو درگار نه و توانا نه و عه قله ي دا وه تي كه بتواني كار له سهر خوي بگات، به هه مان شيوه كاتي ده گوتري ئافره ت له په راسو درووست بووه هيچ ناته واوي و بي نرخيه ك ناگه يه ني، بهلكو نه وانيش ده توانن خويان به ره و پيش بهن و خويان پيرو درده بكه ن و كار له سهر خويان بكه ن.

ئافره تانيك هه ن پيشه وايه تي حوكم راني ولا تان ده كه ن ولا ته كانيان پيش خستوه، گهنده ليان نه هيشتوه، خزمه تگوزاريان پيشكه ش به ها ولا تيان خويان كردوه، به پيچه وانه وه زوريك له ولا تان كه پياو سه ركر دايه تي و حوكم راني ده كات ده بينين توشي جو ره ها دزي و گهنده لي و شهرو ئاژاوه بو ته وه .

ههروه ها شتيكي ناساييه كاتي كه نه گهر پياو قه ووامه ي خوي به سهر ئافره تدا وهك پيوست جي به جي نه كات، له بهر پرسيار يتيه كه رابكات، گوي به خيزانه كه ي نه دات، نه و كاته ئافره تيش تو ره ده بي و توشي كاردانه وه و مامه له ي خراب بي له گه ل پياوه كه ي و به هه مان شيوه پياوه كه ي نه زيه ت بدات، كه واته: نه گهر نه و سرو شته ي پياو هه يه تي ئافره تيش

هه مان سروشت و فیتره تی بووایه له گه ل یه کتر نه ده گونجان، وهك (د. یاسین روشدی) ده لی: (کاتی خوی پهره ردگار باوکه ئاده می دروست کرد، پاشان هه وواشی له په راسوی ئاده م دروست کرد، ته ماشا ده که یین په راسوو ده وری دلی مرۆقی داوه، که واته: ئەمه په یامیکه له وهی شوینی سروشتی ئافره ت زۆر نزیکه له دل، ده وری دلی پیاوه که ی داوه به سۆزو عاتیفه، پیاوه که ش ده بی هه ست به وه بکات که نزیکتین شت له دلی ئه ودا خیزانه که یه تی، به شیکه له م و لئی جیا بۆته وه، باوکه ئاده می ش کاتی بی نی خوی پهره ردگار هه ووی له په راسووی ئه ودا دروست کردوه، به هیچ شیوه یه ک لئی بیزار نه بوو، به لکو هه ستی به ئارامی و سه کینه ت و خۆشحالی کرد، که واته: ئافره ت بووه ته دلی پیاو، به لām ته گه ر خوی پهره ردگار ئافره تی له سه ری پیاو دروست بکرایه ئه و کاته ئافره ت ده بووه عه قلی پیاو، ته گه ر له ده ستی دروستی بکرایه ده بووه مایه ی ده ستوه شاندن و کار کردنی پیاو، به لām خوی پهره ردگار له نزیکتین شوینی دل دروستی کردوه که په راسوو که نیه تی، بۆ ئه وهی ببیته سه رچاوه ی سۆزو خۆشه ویستی و ئارامی و سه کینه ت).

که واته: هه رگیز که م و کوری و ناته وای نییه بۆ ئافره ت له په راسووی پیاو دروست کرابی، ده بی مانا و مه به سه ته که زۆر روون بی، که ده لی: ئافره ت له په راسووی پیاو دروست کراوه ته گه ر بیه ی راستی بکاته وه ده شک ی که واته: پیاو نابی هه ولی ئه وه بدات خیزانه که ی له هه موو شتییدا وهك ئه و بیر کاته و، چونکه هه ریبه که یان تایبه ته ندی خۆیان هه یه، سروشتی خۆیان هه یه، ئافره ت ناتوانی واز له سروشتی خۆی بی نی و بچیتته سه ر سروشتی پیاو، ده بی پیاو به م شیوه یه مامه له له گه ل خیزانه که ی بکات که ئافره ته و تایبه ته ندی خۆی هه یه، که واته: نابی به م شیوه یه مامه له ی له گه ل بکه ی ئه گینا ده ی شکی نی، شکاندیشی واته: لی جیا بوونه وهی! ده بی پیاو بتوانی مودارا له گه ل خیزانه که ی بکات، ئه و ئافره ته له به یانی تا نیوه رۆ خه ریکی کاری نیو مال و ساز کردنی خواردن و خزمه ت کردنی منداله کانه، پیاو که دیتته وه ماله وه ده بی خۆشه ویستی بۆ خیزانه که ی ده ربیری، نهك هه موو ئه و ماندوبوونانه ی ئافره ت پشتگویی بخت.

له گهڻ ههڻ ڪردن (مودارات) واته: نهروم نياني و چاوپوشي ليڪردن و، سوڙو بهزهبي نواندن و، خو له گهڻ گونجاندن، ههريگيز له كه ميندا نهبي بهرامبهه به خيڙانه كهت كه م و كورپه كاني سه رڙميٽر بكهيت.

ته گهر پيٽ وابي دروست كردني ثافرهت له په راسو و بيٽريزيه، ته ي دهر باره ي ته و ثايه ته جي ده لئي: كه خوي پهروه رديگار دهر باره ي دروست بووني ئينسان ده فهرمووي: ﴿ ثُمَّ

جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِّن مَّاءٍ مَّهِينٍ ﴿٨﴾ السجدة، ههروه ها ده فهرمووي: ﴿ أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ

مِّن مَّاءٍ مَّهِينٍ ﴿٢٠﴾ المرسلات، مرؤف له ناويكي بيٽليڪراو و دروست كراوه، ثايا ته مه ماناي بيٽرخي و بي به هابي مرؤف ده گهيه ني؟ به دلنيايييه وه نه خير، ته مه بير هيٽانه وهيه بو ته و كه سانه ي كه لووتبه رزن، ماناي ته وه نييه كه ئيمه له م تاوه بيٽليڪراوه دروست كراوين رقمان له خوٽمان بيٽه وه، بيٽمان له خوٽمان بيٽه وه، رهنگه ئيمه ش ته گهر وه كو فريشته كان دروست كرا بووين له نور، ته و كاته وه كو ئيبليس توشي غروري و خوٽه زلزاني بووين!! مرؤف به شيويه كي گشتي هه له ي ههيه كه م و كورپ ههيه، ناته واوي ههيه، ته مه تاييهت نييه ته نيا به ثافرهت، يا خود به پياو، ته گهر سهيري گرتوخانه كان بكهين ده بينين زوربه ي هه ره زوري له پياوانن، هه نديكي له سهه ر دزي، هه نديكي له سهه ر كاري خراب، هه نديكي له سهه ر كوشتن، ... هتد، ته مه ته وه ناگهيه ني پياوان كه معه قلن، به پيچه وانه وه پياواني زور باش و چاك هه ن، كه واته: مرؤف ايه تي به گشتي به پياوان و ثافره تان ته گهري هه له و كه م و كورپ ناته واوييان تيڊايه، ته مه ماناي بيٽرخي مرؤف نييه، به لكو ته وانه سهه ر فزان بتوانن خوٽيان پاك و چاك بكهن و خوٽيان له لارو له ويٽري پياويين، خوي پهروه رديگار ده فهرمووي: ﴿ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى ﴿١٤﴾ الأعلى، سهه ر فزان بووه ته و كه سه ي بتواني خوٽي پاك و چاك بكات، (من) بو پياوان و ثافره تانه.